

„Pastoračné plánovanie vo farnostiach.“

Medzinárodná vedecká konferencia

Teologická fakulta Trnavskej univerzity, Kanet n. o.,

Wydział Studiów nad Rodziną Uniwersytet Kardynała

Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Bratislava 16. mája 2014

16. mája sa na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia „Pastoračné plánovanie vo farnostiach“. Organizátormi konferencie boli Katedra náuky o rodine a KANET, n. o., v spolupráci s fakultou Wydział Studiów nad Rodziną, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Odbornými garantmi konferencie boli: prof. ThDr. MUDr. Ján Ďačok SJ, PhD., prof. ThDr. Ladislav Csontos SJ, PhD., doc. PhDr. Mária Šmidová, PhD., Dr. hab. Mieczysław Ozorowski, prof. UKSW. Organizačný tím sa skladal z pedagógov Katedry náuky o rodine TF TU, Katedry pastorálnej teológie TF TU a študentov 1. magisterského ročníka študijného programu náuka o rodine. Bc. Jana Chlebanová, Bc. Petronela Lesanská a Bc. Petra Tomaščíková ako hlavné koordinátorky študentov organizovali práce ostatných študentov, ktorí spoločne realizovali nielen prípravu na konferenciu, ale aj paralelné akcie.

Predmetom konferencie bol súvis medzi dvoma aktuálnymi témami, ktoré sú súčasťou viacerých spoločenských diskurzov. Prvou je voľba formy pastorácie v súčasnosti a s tým spojená otázka, kto je adresátom pastorácie. Jednou z možných odpovedí, ktorá zacielfuje pastoráciu na konkrétnu skupinu a tak konštruktívne zužuje priestor praxe, je farské spoločenstvo, a predovšetkým rodina ako domáca cirkev. Cieľom konferencie bolo otvoriť priestor dialógu medzi pastorálnou teológiou, náukou o rodine, sociológiou, ale tiež právnou filozofiou a psychológiou. Paralelnou akciou konferencie bol študentský projekt „Dobré príklady z praxe“, kde boli verejnosti prezentované viaceré sociálne projekty neziskových organizácií, ktoré pracujú s postihnutými či v oblasti sociálnej práce, a tiež dobrovoľnícka práca s postihnutými.

Konferencia bola rozdelená na viacero častí. Po prvom, otváracom plenárnom zasadnutí nasledovali tri tematické panely. Na každom zasadnutí sa predstavili traja rečníci. Ku každému panelu patrili otvorené diskusie účastníkov a hostí, na ktoré usporiadatelia kládli dôraz a pre ktoré bol vyčlenený dlhší časový interval ako pre samotné príspevky. Cieľom konferencie totiž neboli len samotné prezentácie odborníkov v jednotlivých oblastiach, ale predovšetkým vzájomnosť jednotlivých pohľadov a utvorenie priestoru pre širší diskurz a odbornú diskusiu.

Konferenciu otvoril dekan fakulty Miloš Lichner SJ. Po otvorení sa predstavili príspevky z oblasti pastorálnej teológie a tiež teórie práva, či politická reflexia uvedených fenoménov. Michal Opatrný (Katedra etiky, psychologie

a charitatívnej práce, Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích) vo svojom príspevku *Zmeny v pastoračných štruktúrach v českých diecézach* predstavil vo všeobecnosti situáciu farského života v Čechách a ilustroval viacero historických príkladov vývoja farností, ktoré zanikli, sú na pokraji zániku alebo majú naopak tendenciu rozvíjať sa. Predstavil perspektívy pastorácie a tiež výzvy, ktoré pre pastorálnu teológiu predstavujú súčasné sociálne a kultúrne faktory v dnešnej českej i európskej spoločnosti.

Anna Záborská (poslankyňa Európskeho parlamentu) v príspevku *Sociálny rozmer pastoračnej starostlivosti* hovorila o význame pastorácie rodiny. Podľa Záborskej je adekvátne pochopená pastorácia rodiny, ktorá je základnou sociálnou jednotkou spoločnosti i Cirkvi, fundamentom pre duchovný rozvoj jednotlivých členov rodiny. Každá pastoračná stratégia má reagovať na sociálne i kultúrne výzvy, ktorým rodina v dnešnom svete čelí. Podľa Záborskej je reflexia poznatkov a skúseností z pastorácie rodiny smerodajná aj pre štát, ktorý na základe uvedených skúseností koncipuje účinnú sociálnu politiku, ktorá garantuje ochranu rodiny.

Marek Šmid (rektor Trnavskej univerzity v Trnave) vo svojom príspevku *Právo na začiatku 21. storočia – nástroj ľudského rozmaru?* poukázal na proces vývoja teórie práva v tomto storočí. Jeho príspevok mapoval vzťah medzi teoretickým základom práva a jeho premenou po odtrhnutí od duchovných tradícií, ktoré sú jeho fundamentom. Šmid zároveň poukázal na dosah tohto fenoménu na stratégiu právnej ochrany manželstva a rodiny. Kríza teórie práva zasahuje aj do praktických otázok života a rozvoja spoločnosti. Príspevok koreloval s témami nasledujúceho panelu. Diskusia k uvedeným témam akcentovala potrebu kritického zmýšľania, ktoré má predovšetkým ráz zdravého sebadovedomia a úsilia o jasnosť argumentov, nie ideologicky podmienené a nefunkčné argumentovanie.

Predmetom prvého panelu konferencie bola téma *Rodina a farnosť*.

Ako prvý sa so svojím príspevkom *Hodnota manželstva a väzba na farské spoločenstvo – Poznanky zo sociologického výskumu* predstavil Roman Kollár (Katedra sociológie, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety). Cieľom sociologicky orientovaného príspevku bola téma súvislosti medzi dvoma sociálnymi javmi. Kollár poukázal na vzťah medzi vnímaním hodnoty manželstva u katolíkov a väzbou veriacich na farské spoločenstvo. Cieľom bolo poukázať na priamy súvis medzi uvedenými dvoma sociálnymi javmi, ktoré podľa autora podporujú hypotézu, že sú to práve respondenti úzko spätí s farským spoločenstvom, ktorí pripisujú inštitúcii manželstvu vysokú hodnotu. Táto hypotéza bola predmetom širšej odbornej diskusie a podobne ako iné príspevky viedla k diskusii o vzťahoch medzi uvedenými fenoménmi.

Druhým prednášajúcim prvého panela bol Roman Seko (Žilinská diecéza, riaditeľ Sekcie služba koordinácie pastorácie rodín v Žilinskej diecéze, zástupca kňazov za Žilinskú diecézu v Rade pre rodinu Konferencie biskupov Slovenska). V príspevku *Pastoračné modely rodín v praxi* poukázal na nevyhnutnosť starostlivosti Cirkvi o rodinu, čo sa prejavuje aj v cieľoch pastoračného plánovania. Vis-à-vis súčasným kultúrnym diskurzom (gender theory), ktoré

podľa autora ohrozujú rodinu, je pastoračia rodín nevyhnutná. Na tento účel slúži už aj na Slovensku viacero funkčných modelov pastoračnej starostlivosti. Ich cieľom je práca s rodinami vo farskom spoločenstve, ktorá ich napomáha v rovine prakticky prežívanej viery.

Prvý panel odbornej konferencie ukončoval príspevok *Gaudium et spes – propozycja parafialnego przygotowania do sakramentu małżeństwa* hosťa z Poľska, Bożeny Bassa (Katedra Wychowania Zdrowotnego i Odpowiedzialnego Rodzicielstwa, Wydział Studiów nad Rodziną, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie). Autorka predstavila špecifický pastoračný program, ktorý je ideovo spätý s ideami pastoračnej konštitúcie *Gaudium et spes*. Rovnomenný pastoračný program sa zameriava na pastoračnú sviatosťných manželstiev a rozvoj ich osobnej viery. Prehĺbenie osobného vzťahu k Bohu je podľa autorky fundamentom, na ktorom možno stavať ďalšie vzťahy. V príspevku poukázala na nevyhnutnú potrebu rozvíjať otvorenosť voči milostiam, ktoré zo sviatosti manželstva pramenia.

Témou druhého panelu bola *Problematika rodziny a aktualne oblasti pastoracie*.

Prvým prispievateľom bol Józef Młyński (Katedra Socjologii Małżeństwa i Rodziny, Polityki Społecznej i Demografii, Wydział Studiów nad Rodziną, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie). V príspevku *Poradnictwo rodzinne – integralnym celem i wyzwaniem dla współczesnego Kościoła* analyzoval nevyhnutné parametre účinnej integrálnej stratégie v kontexte pastoračných aktivít s rodinou. Kľúčovou ideou jeho prezentácie bola potreba integrálnej pomoci v pastoračii, ktorá nie je obmedzená na teologickú, takpovediac dušpastiersku činnosť, ale musí kombinovať integrujúce prístupy sociológie, psychológie a iných príbuzných odborov.

Druhým príspevkom bola prezentácia Marie Ryś *Możliwości psychologicznej i duchowej pomocy dorosłym osobom wzrastającym jako dzieci w rodzinach z problemem alkoholowym*. Ako vyplýva z názvu, Maria Ryś (Katedra Psychologii Małżeństwa i Rodziny, Instytut Psychologii, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) predstavila výsledky, ktoré súvisia s projektom skúmania fenoménu detí z rodín, v ktorých je problém s alkoholizmom. Jej príspevok mapoval problematické správanie detí z takýchto rodín a autorka predstavila perspektívy psychologickéj pomoci a tiež pastoračnú výzvu pre Cirkev a farské spoločenstvo.

Druhý panel konferencie uzatváral príspevok Michaely Moravčíkovej (Ústav pre právne otázky náboženskej slobody, Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave). Cieľom jej príspevku *Súčasný diskurz o náboženstve ako východisko pre farskú pastoračnú* bola analýza vzťahov medzi štátom a tiež inštitúciami, ktoré koncipujú medzinárodnú politickú situáciu, a vierou občanov jednotlivých štátov, ktoré reprezentujú náboženstvá. Ako kľúčový problém sa v týchto vzťahoch javia témy laicity a sekularizmu. Podľa autorky sa laicita môže stať základom našej sekularizovanej spoločnosti. Ako základ však nemôže suplovať náboženský rozmer života a potreby. Laicita a sekularizmus predstavujú šance, ktoré teologickému diskurzu kladú otázky, na ktoré musí

reagovať s prihliadnutím na ne, a nie s ideou boja proti uvedeným javom, či ich ostrakizovania.

Záverečný, tretí panel konferencie bol venovaný téme *Pastoračné plánovanie v praxi*.

Prvým príspevkom tretieho panela bola téma *Teologický rozmer pastoračného plánovania* autora Zdena Pupíka (Žilinská diecéza, riaditeľ Inštitútu Communio). Z dôvodu neprítomnosti autora príspevok v zastúpení predniesol jeho spolupracovník Dušan Václav. V príspevku Pupík poukázal na teologické základy pastoračného plánovania, pričom akcentoval význam takéhoto kroku ako hľadania stredu medzi dvoma pozíciami. Prvou je odmietanie plánovania a naivné spoliehanie sa na motív prozreteľnosti, jeho prejavom je v praxi bezplánovitá improvizácia. Na druhej strane je naopak absencia otvorenosti voči tajomnému pôsobeniu Ducha Svätého.

Jozef Žuffa vo svojom príspevku *Pilotný projekt pastoračného plánovania vo farnostiach v Žilinskej diecéze* predstavil realizovaný projekt, na ktorom sa teoreticky i prakticky podieľa ako riešiteľ. Cieľom predstaveného projektu je profesionálne utvorený plán, ktorý nie je plánom zhora, ale naopak, reflektuje potreby spoločenstva v súčinnosti s cieľmi pastorácie. Zámerom autorovho príspevku bolo ponúknuť do odborného diskurzu metodiku pre plánovanie na úrovni farností. Tá sa môže stať vektorom pre stratégie rozvoja ďalších farností, ktoré možno ešte len uvažujú o utvorení dlhodobého plánu rozvoja pastorácie na nasledujúce roky.

Tretí panel konferencie uzatváral príspevok *Celospoločenský dosah rozvoja farnosti – historický exkurz*, ktorý predniesol Pavol Zaťko (Bratislavská diecéza, prézes Kolpingovho diela na Slovensku). Príspevok predstavil život a pastoračné aktivity farára Jozefa Záhora (1846 – 1890). V bibliografickom príspevku sa Zaťko zamerail na komplexnejší pohľad na dušpastiersku činnosť kňaza. Farár Záhora nebol podľa historických prameňov len príkladom dobrého kňaza, ale aj príkladom sociálne citiacej a predovšetkým aktívnej osoby, ktorá prejavovala reálnu starosť o životy svojich farníkov. Starosť nielen o duše, ale o celého človeka. Jeho pastoračné aktivity sa nesústredili len na dušpastiersku činnosť, ale aj na hľadanie riešení dobových spoločenských a sociálnych problémov. Zaťko poukázal na výzvu a aktuálnosť tohto historického príkladu aj pre našu dobu. Podľa autora predstava komplexnej pastorácie súvisí aj dnes s odvahou pastierov nachádzať a používať primerané sociálno-ekonomické nástroje.

Záver konferencie bol v réžii jedného z odborných garantov, doc. PhDr. Márie Šmidovej, PhD. Medzinárodná vedecká konferencia akcentovala oba spolu súvisiace problémy a ukázala široké spektrum vedeckých zameraní, ktoré pertraktujú uvedené témy. Ani jedna z nich spomenuté témy nepostihne komplexne bez prihliadnutia na iné aspekty. Pastoračné plánovanie vo farnostiach nemôže byť odtrhnuté od skúseností a života základných sociálnych článkov spoločenstva, ktorým je rodina. Rodina, jej ochrana i zacielenie pastorácie aj na ňu zasa predstavuje súbor tém, ktorý má svoje opodstatnené miesto v teologickom diskurze.

Na záver hodno spomenúť vysokú účasť odbornej i širšej verejnosti, o čo sa postarala aj sprievodná akcia „Dobrých príkladov z praxe“, na ktorej participovali predovšetkým študenti ako spoluorganizátori konferencie.

Lukáš Jeník, PhD.
Katedra náuky o rodine
Teologická fakulta Trnavskej univerzity
Kostolná 1, P. O. Box 173
814 99 Bratislava
e-mail: lukas.jenik@truni.sk